PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

PAMUKKALE UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

Sayı/*Number* 8 Ocak/*January* 2011 ISSN 1308 - 2922

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT

Baş Editör
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR

İngilizce Düzeltme
Yrd. Doç. Dr. Recep Şahin ARSLAN

Hakemli bilimsel bir dergi olan PAUSBED yılda üç kez yayımlanmaktadır.
Dergide yayımlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.
Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Grafik ve Dizgi
Gülderen ÇAVUŞ ALTINTAŞ

Baskı
Gültürk Ofset
0258 263 80 53

Yazışma Adresi
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rektörlük Binası Kat: 2
Kınıklı Yerleşkesi 20070 Kınıklı – DENİZLİ / TÜRKİYE
Tel. + 90 (258) 296 22 10 Fax. +90 (258) 296 23 47
e-posta: **pausbed@pau.edu.tr**

Danışma ve Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. M. Yaşar ERTAŞ	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Milay KÖKTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Nurten SARICA	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan BAŞTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Selçuk Burak HAŞILOĞLU	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin SEZER	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aydın SARI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kamil ORHAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Recep Şahin ARSLAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Safi AVCI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Saim CİRTİL	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkay Nuri TOK	Pamukkale Üniversitesi

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Candan TERVİEL	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Duran NEMUTLU	Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice SOFU	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim YEREBAKAN	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet MEDER	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Serdar ALTINOK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ertuğrul İŞLER	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Hande SEBER	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Köksal ALVER	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet ÇELİK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Tuncer ASUNAKUTLU	Muğla Üniversitesi
Doç. Dr. Turgay UZUN	Muğla Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aliyar DEMİRCİ	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bülent EVRE	Yakın Doğu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bülent Cercis TANRITANIR	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cumhur Yılmaz MADRAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İsmet PARLAK	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali ÇELİKEL	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Meryem AYAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Rıza SAM	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Safi AVCI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serkan GÜZEL	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Turan PAKER	Pamukkale Üniversitesi

Dergimizin bu sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakem kuruluna teşekkürlerimizi sunarız.

Sekreterya

Recep DURMUŞ

Azize ŞIRALI

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Meltem SÖYLEMEZ.....**1**
Feminist Sanat ve Yapısöküm Kadın İmgeleri
Feminist Art and Deconstruction Woman Image

Aydın GÖRMEZ.....**11**
Contradictions in Waiting for Godot and Endgame
Godot'yu Beklerken ve Son Oyun'da Çelişkiler

Ayşe İRMİŞ - Neslihan AKÇA **19**
Aile İşletmelerinde Aile Üyelerinin İstihdamı Denizli Aile İşletmelerinde Bir Araştırma
Employment of Family Members in Family Businesses: a Study in Denizli Family Businesses

Bilal SÖĞÜT - Yıldız DUMAN ERCAN.....**35**
Raffaello Santi'nin "The Fire in the Borgo" Adlı Freskinde Betimlenen Mimari Unsurlar Üzerine Bir Değerlendirme
The Evolution of the Descriptions of the Architectural Elements in the Fresco of "the Fire in the Borgo" by Raffaello Santi

Battal OĞUZ.....**47**
Gustave Flaubert'ın Istanbul Destinasyonu
Istanbul Destination of Flaubert

Çağla TAŞÇI.....**57**
Turkish Students' Perceptions on the Curriculum for Interactive and Technology Enhanced English as a Foregin Language
Türk Öğrencilerinin İnteraktif ve Teknoloji Destekli Ingilizce'nin Yabancı Dil Olarak Öğretildiği Müfredat Hakkındakı Görüşleri

Fatma KALPAKLI.....**77**
The Impact of Colonialism Upon the Indigenous and the English Women Characters in the Mimic Men
Mimic Men Adlı Romanda Sömürgeciliğin İngiliz ve Yerli Kadın Karakterler Üzerindeki Etkileri

Rezzan AYHAN TÜRKBAY – Ferihan POLAT.....**85**
Neoliberalizmde Özgürlük Paradoksu ve Sosyal Haklar
The Paradox of Liberty in Neoliberalism and Social Rights

Sami ZARİÇ.....**99**
Demokratikleşme ve Etkin Bir Siyasal Sistem Oluşturma Bağlamında Türkiye'de Siyasi Partilerde Lider Hegemonyası ve Lider Değişimi Sorunsalı
The Problem of Leader Hegemony in Political Parties and Changing of Leader in Turkey in the Context of Democratization and Forming an Effective Political System

Serkan GÜZEL – Mehmet MEDER.....**117**
Doğudan Göçün Denizli Toplumsal Yaşamındaki Yansımaları
Repercussions of Migration from East in Denizli Societal Life

Yener ÖZEN.....**137**
Kişisel, Sosyal, Ulusal ve Küresel Sorumluluk Bağlamında Toplumun Yeniden İnşası: Mekân
Personal, Social, National and Global Responsibility in the Context of Re-Building the Society: Space

Zennure KÖSEMAN.....**149**
The Representation of Double Nature in Wuthering Heights
Uğultulu Tepelerde Çifte Tabiatın Temsili

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 8, 2011, Sayfa 47-56

GUSTAVE FLAUBERT'IN İSTANBUL DESTİNASYONU

Battal OĞUZ*

Özet

Bilindiği üzere gezi edebiyatı, yazınsal türlerden en çok anı türüne yakındır. Yazar seyahat ettiği bölgenin demografik, sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri yanında kişisel anılarına da yer verir. Batılılar için Doğu, özellikle Kudüs, İsa'nın doğduğu, Hıristiyanlığın yayıldığı ve Romalılar tarafından İsa'nın çarmıha gerildiği önemli yerleşim merkezidir. Kutsal Topraklar (Terre Sainte) olarak anılan bu diyarlar, Batılı aydın, yazar ve şairlerin hep ilgisini çekmiştir. XIX. Yüzyıl başlarından itibaren Fransız yazarlardan Nerval, Chateaubriand, Lamartine, Gautier ve daha birçok Fransız yazar gibi Madame Bovary (1857) romanının yazarı Gustave Flaubert'de (1821-1880) Doğu seyahatini gerçekleştirerek bu ayrıcalıklı yazarlar arasında yerini alır. Yazarlar gözlemlerini, anılarını ve tespitlerini eserlerinde bol bol yansıtırlar. Edebiyatçıların büyük bir kısmı, aynı zamanda usta ve tutkulu birer seyyahtır. Yazar, seyahat ederek yeni eserleri için gerekli olan bilgi ve birikimi elde eder. Biz bu çalışmamızda Gustave Flaubert'in fotoğrafçı arkadaşı Maxime Du Camp ile birlikte 1849 yılında çıktıkları **"Dogu Seyahatleri" (Voyage en Orient)** kapsamında İstanbul destinasyonunu irdeleyeceğiz. Makalemiz dört bölüm içermekte olup giriş bölümünde Flaubert'in Doğu Gezisi hakkında genel bilgi, birinci bölümde doğu egzotizmi ve Flaubert, ikinci bölümde İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti, üçüncü bölümde Flaubert'in İstanbul günlüğü hakkında bilgiler verilecektir.

Flaubert; İstanbul'un görkemli tarihi eserleri olan Galata Kulesi'nden, muhteşem Ayasofya Camisi'nden, göz kamaştırıcı Topkapı Sarayı'ndan ve Osmanlı'nın yıkılmaz surlarından hayranlığını gizleyememiştir. 2010 Avrupa Kültür Başkenti olan İstanbul birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bugün Asya ve Avrupa kıta'ları üzerine yayılmış bir kent olan İstanbul, geçmişte birçok medeniyete başkentlik yapmıştır; Khalkeidon kentlerinden sonra Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti Constantinopolis, ardından Osmanlı İmparatorluğun'nun başkenti olmuştur. Geçmişte, Flaubert gibi birçok yazarın İstanbul ile ilgili yazıların kaleme alınmasıyla, bugün dünya'nın en fazla turistini çeken eşsiz bir kent haline gelmiş, Beyoğlu, Üsküdar, Tarabya, Ortaköy, Büyükdere ve Tophane sokaklarının adı okurların belleklerinde yer etmiştir. Edebiyat – turizm ilişkisinin kurulması kente ve tarihe katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Flaubert, Destinasyon, Doğu, Egzotizm, İstanbul.*

İSTANBUL DESTINATION OF FLAUBERT

Abstract

As known, among literary genres, the type of travel literature is much closer to the memoir literature. The author gives not only a personal memoir while traveling but also the region's demographic, social, cultural and economic characteristics. West for East, especially Jerusalem is an important settlement as for the birthplace of Jesus, crucification of Jesus by the Romans, and the spread of Christianity. Holy Land (Terre Sainte), known as the realms, has always attracted the attention of the Western intellectuals, writers and poets. Since the early XIX century the French writers such as Nerval, Chateaubriand, Lamartine, Gautier, and many more, the author of the novel Madame Bovary (1857) Gustave Flaubert (1821-1880) take its place among the authors of this privileged performing of Eastern journey. Authors reflect plenty of their observations, determinations and memories in their works. Almost all writers are also skilled and ambitious pilgrims. The author gathers the needed accumulation while travelling. In this study we will research the destination of Istanbul in "Eastern trips," (Voyage en Orient) in which Gustave Flaubert and his friend Maxime Du Camp went on a journey in 1849.

---

* Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu, AYDIN.
e-posta: boguz2002@yahoo.com

Flaubert hasn't kept his admiration in front of Istanbul's splendid Galata Tower, gorgeous Hagia Sophia mosque, dazzling Topkapi Palace and the high city walls. 2010 European Capital of Culture, Istanbul has hosted many civilizations. Today the city is spread over the continents of Asia and Europe; Istanbul was then one of the Khalkeidon cities and then became Constantinopolis, the capital of the Eastern Roman Empire, and then finally became the capital of the Ottoman Empire. In the past, many authors such as Flaubert wrote many articles about Istanbul, and today the city has become the most attracted place among tourists in the world: Beyoglu Uskudar, Tarabya, Ortakoy, Buyukdere Tophane streets have made important places in the memories of the readers. Literature-Tourism relationship establishes a big role for the city and its history.

Key Words: *Flaubert, destination, East, Exotism, Istanbul.*

1. GİRİŞ

Bu çalışmamızda, Fransız yazar Gustave Flaubert'in (1821 – 1880) « **Doğu'ya Yolculuk** » (Voyage en Orient) adlı çalışmasından hareketle 1848-1850 yılları arasında; Mısır, Lübnan, Filistin, Rodos, Türkiye, Yunanistan ve İtalya'yı kapsayan Doğu gezisinin Türkiye ayağındaki İstanbul destinasyonu'nu irdeleyeceğiz. Araştırmamız; giriş, Doğu egzotizmi, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti, Flaubert ve sonuç bölümü olmak üzere dört bölümden oluşacaktır. Burada amacımız, 19. yüzyılda kaleme aldığı ve birçok yazar tarafından ilk modern ve gerçekçi roman sayılan **Madame Bovary** (1857)'nin yazarı Flaubert'in ve birçok batılı seyyahın Doğu gezileri sırasında vazgeçilmez destinasyonlardan biri olan İstanbul'un önemini vurgulamaktır. Flaubert, İstanbul'da gördüklerini, yaşadıklarını kaleme alarak geniş okur kitlesiyle paylaşmıştır. Yazarların bu tür gözlem ve anıları bazen çok büyük meblağlar harcanarak yapılan tanıtım reklamlarından daha etkili olduğu bilinmektedir. Bu bakımdan edebiyat-turizm ilişkisin önemi göz ardı edilmemelidir.

Gustave Flaubert ve arkadaşı Maxime Du Camp'ın 18 aya varan Doğu yolculuğunun keyifli 40 gününü İstanbul'da geçirmiştir. 29 Ekim 1849 yılında Paris'ten başlayıp tekrar 3 Mayıs 1851 yılında Paris'e dönmeleriyle son bulmuştur. Flaubert ve Maxime Du Camp'nın İstanbul etapları oldukça keyifli geçtiği için gezinin vazgeçilmez bölümünü oluşturmaktadır. (Flaubert, 2008: 601). Bu nedenle sonraki batılı yazarların vazgeçilmez destinasyonlardan biri haline gelmiştir. Flaubert ve seyahat ekibi Topkapı Sarayı, Ayasofya Müzesi, Yerebatan Sarnıcı, Galata Kulesi, Sultanahmet Camisi gibi birçok tarihi mekânları gezmişlerdir. Gezilen, görülen yerlerin tanıtımı gerek yazınsal gerekse görsel metotlarla yapılmıştır. 19. Yüzyılda, yazılı eserlerin yanında, resim'de önemli bir anlatım aracı olarak kullanılmaya başlandığı dikkat çekmektedir. Flaubert, İstanbul'dan kaleme alacak bir yığın izlenim ve birikimle döner, Fransa'nın Rouen şehrine. **Madame Bovary** (1857) adlı başyapıt yaklaşık iki yıllık bir Doğu Gezisi sonunda Flaubert'in döndüğü Croisset kasabasında, 1851 yılında başlanır. Kuşkusuz, bu ölümsüz eserde İstanbul'un da payı olmuştur. Dolayısıyla, Orhan Pamuk'un dedi gibi " dünyayı kelimelerle görme işinde açtıkları yeni ufuklar ve edebi buluşlar" sayesinde okurlar, bir gün gelir, İstanbul'un güzelliklerini yerinde görmek isterler.

Böylece Flaubert, medeniyetler başkenti İstanbul'u dış dünyaya tanıtarak, İstanbul'a olan ahdı vefa borcunu yerine getirmiş ve şüphesiz ülkemizin ziyaretçi sayısının artışında katkısı olmuştur. Maxime Du Camp görsel olarak Flaubert ise yazınsal olarak, 12 Kasım 23 Aralık 1850 tarihleri arası, İstanbul'un Galata semtinde bulunan Justiniano otelinde konaklamalarını, İstanbul gezilerini ve kendisinin 29'uncu doğum gününü kutlamalarını okurlarıyla paylaşmaları bunlara örnektir.(Flaubert, 2006: 600-601)

Fransız yazar Gustave Flaubert ve fotoğrafçı arkadaşı Maxime Du Camp 40 günlük İstanbul seyahati esnasında adeta bu günleri görürcesine, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti olacağı sinyallerini vermiştir. Gelip İstanbul'un tarihsel, kültürel ve doğal güzelliklerini görmek insana huzur verdiğini dile getirir Flaubert. Bilindiği gibi medeniyetler beşiği olan İstanbul sırasıyla; Roma, Bizans, Latin ve son olarak Osmanlı imparatorluklarına başkentlik yapmıştır. Batı Medeniyetinin İstanbul'da şekillendiğinin, köklerinin burada olduğunu tarih açıkça ortaya koymaktadır.

2. DOĞU EGZOTİZMİ VE FLAUBERT

Avrupa'lı gezgin, tüccar, yazar ve şairlerin, Doğu topraklarına olan ilgileri çok eskilere

dayanmaktadır. 1095 tarihinde, Fransa'nın Clermont-Ferrand şehrinde Papa II. Urbanus 18 Konsili toplayarak, halkı Müslümanlara karşı kışkırtır ve savaş çağrısı yapar. 1095 tarihinde haçlı seferiyle, Avrupalı Katolik Hıristiyanlar, Müslümanların elinde bulunan Ortadaoğu'nun toprakları, (Kutsal Topraklar) üzerinde ekonomik, askeri ve siyasi kontrol kurmak isterler. (Auge,1955: 1312) Bu topraklar Hıristiyan âlemi için büyük manevi değer taşır; Hıristiyanlığın kurucusu Hz. İsa, Filistin'in Nasaret kasabasında mucizevî bir şekilde, bir yahudi ailesinin evinde dünyaya gelmiştir. Hz.İsa yine burada, Romalılar tarafından çarmıha gerilmiştir. Bu nedenle Ortadoğu toprakları hiristiyanlar için kutsal sayılmaktadır. (Sarıkçıoğlu, 1999: 249).

Fransız Devrimi veya İhtilali (1789-1799) ile birlikte, Fransa'daki mutlak monarşinin devrilip yerine cumhuriyetin kurulması ve Roma Katolik Kilisesi'nin ciddi reformlara zorlanması, Avrupa ve Batı dünyası tarihinde bir dönüm noktası oluşmuş ve ciddi bunalımlara yol açmıştır. Bu devrim sonrası yaşanan radikal değişimler ile XIX. Yüzyıl başlarında, M.Bourget, Alfred de Musset gibi birçok yazar, Napolyon Bonaparte savaşları sonucu yaşanan ekonomik ve siyasal çalkantıları sık sık dile getirmişlerdir. (Gaultier, 2008: 25-26). Bu bunalım, tüm bir kuşağı derinden etkiler ve yazın çevrelerinde yüzyıl hastalığı "*mal du siecle*" olarak nitelendirilir. (Mennan, 2003: 32)

Bu yüzyıl hastalığına çare olabilecek, yeni ulaşım araçları vasıtasıyla Doğu'nun kutsal topraklarına açılma fırsatı doğar. XIX. yüzyılda, İngiltere'de başlayan sanayi ve teknolojik gelişmeler buharlı gemi sayısındaki artış ve yeni demiryollarının yapılmasıyla baş döndürücü yenilikler yaşanmaya başlamıştır. Bu gelişmeler ışığında, Avrupa kıtasında seyahat koşullarının düzelmesine yol açmıştır. (Hacıoğlu, 1996: 3). Böylece Doğu'nun egzotik, gizemli ambiyansına meraklı ve birazda masalsı bir ülkeyi keşfetme, batılı yazar ve şairlerin ilgisini çekmiştir. Öteki diyarlara gitmek onlar için ayrıcalık haline geliyordu. Kutsal Toprakların da bulunduğu uzak ve sıcak iklimlere kaçış, yazar ve sanatçılara yaşamsal ve sanatsal ve dinsel yönden bir soluklanma, bir açılma fırsatı niteliğindeydi. Avrupa'nın muhtelif yerlerdeki ortamlarda bulamadıklarını uzak diyarların renkli, gizemli, kokulu, sıcak ve çekici ortamında bulma imkânı sağlayacaktır. (Mennan, 2003: 31)

XIX. yüzyılın başlarından itibaren Fransız yazarlardan Gérard de Nerval, Pierre Loti, Alphonse de Lamartine, Théophile Gautier, François-René de Chateaubriand ve Gustave Flaubert (Gautier, 2008: II) gibi birçok seçkin yazar Doğu'nun gizemli köşelerine yapılan seyahatler sonucu makale, anı ve kitaplar yayımlamaya başlanmışlardır. Gerek Pierre Loti'nin **Aziyadé**'si (1879) gerek Gustave Flaubert'in **Madame Bovary'**si (1857) Doğu'nun egzotizminden ve İstanbul şehrinin büyüsünden, bir şekilde etkilenmişlerdir. Her ne kadar Gustave Flaubert'in Trouville Plajında gördüğü Bayan Schlésinger eserlerinin esin kaynağı olduğu gibi, Loti'nin de henüz 26 yaşındayken, İstanbul'daki bir yalı'da tanıdığı mavi gözlü güzel Hatice / Kadidje / Aziyadé, eserlerinin ilham kaynağı olmuştur. (Garçon, 2006). Yazar, politikacı ve diplomat olan Fransız François-René de Chateaubriand (1768-1848) İstanbul'u şu sözlerle ifade etmiştir:

> «*L'immensité de ces trois villes étagées, Galata, Constantinople et Scutari ; les cyprès, les minarets, les mats des vaisseaux qui s'élevaient et se confondaient de toutes parts ; la verdure des arbres, les couleurs des maisons blanches et rouges ; la mer qui étendaient sous ces objets sa nappe bleue, et le ciel qui déroulaient au-dessus un autre champ d'azur : voilà ce que j'admirais. On n'exagère point, quand on dit que Constantinople offre le plus beau point de vue de l'univers.* » (Chateaubriand, 2005: 256-257)

> *"Bu üç şehrin enginliği, Galata, İstanbul ve Üsküdar; selvileri, minareler, gül ve yeşil ağaçların her tarafından yükselen gemi direkleri birbirine karışıyordu; ağaçların yeşilliği, kırmızı ve beyaz evlerin renkleri; deniz, mavi örtüsünü, bu objelerin altına seriyordu, bu bambaşka bir gök mavisi: işte benim hayranlık duyduğum budur. İstanbul'un, evrenin en güzel manzarasına sahip olduğunu söylerken abartmıyorum." (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Yazarlar, seyahat ettikleri ülkelerin sosyal, siyasal ve tarihsel bilgilerle birlikte ilginç ve güzel tasvirler kaleme almış, ancak, zaman zaman, okur kitlelerine önyargılı değerlendirmelerde bulunmaktan geri kalmamışlardır. Örneğin Victor Hugo, hiç görmediği ve tanımadığı İzmir'i (Smyrne), Tutsak (La Captive) adlı şiirinde, övmesine karşın, başka bir yazısında Türk-İslam dünyasını, yunan kaynakları doğrultusunda ve gölgesinde yermektedir. Nispeten, Nerval, Lamartine, Gautier ve Flaubert gibi yazarlar daha nesnel ve gerçekçi bilgiler vermeye uğraş

göstermişlerdir. Loti, Nerval, Gautier, Lamartine, Chateaubriand ve Flaubert gibi Fransız yazarların eserleri İstanbul'un ilgisini ayakta tutmuş ve tutmaya devam edecektir.

Henüz yirmili yaşlarında genç bir delikanlı olan Gustave Flaubert amansız bir hastalığın pençesine düşer. 1844 yılında ilk epilepsi nöbetini geçiren Flaubert'in de bir soluklanma, bir rahatlama, bir hava değişimi ihtiyacı hisseder. Flaubert'in Doğu'nun güzelliklerini okurlarına aktarma ve : *«hava değişimi ve dinlenme gereksinmeleri, doğa ve sanatla beslenen göz alıcı güzellikleri tanıma isteğine ; doğanın insanlara mutluluk verdiği » (Kozak, 2000, s., 1)* inancı olgunlaşmıştır. Yazarın kafasında Doğu'nun bitmez tükenmez Binbir **Gece Masalları** (Les Milles et une Nuits) hülyalarını süsler. (Etenselildem, 2007: 4). Flaubert'in bu düşüncelerine babası gibi doktor olan küçük kardeşi Achille Flaubert ve Profesör Coquet katılırlar. Sıcak ve egzotik ülkelerin yüz yıl hastalığına iyi geleceği düşünüldüğü gibi Flaubert'in de, yakalandığı bu epilepsi hastalığına iyi geleceğine kanaat getirirler:

> *"Par une lettre de Flaubert a Ernest Chevalier, datant du 6 mai 1849, on apprend que sa "maladie de nerfs" pourrait bien être la conséquence d'une syphilis ancienne, et que c'est pour cela que M. Cloquet trouve urgent pour sa santé qu'il aille dans les pays chauds. Lui-même éprouve, moralement plus encore que physiquement, le besoin de " prendre l'air"* (Flaubert, 2006: 12)

> *"Flaubert'in Ernest Chevalier'ye 6 Haziran 1849 tarihte yazdığı bir mektupta biz onun "sinir hastalığı"'nın eski bir frengi hastalığı sonucu olabileceğini ve Bay Cloquet, kendisinin acil olarak sıcak ülkelere gitmesini düşünmektedir. Kendisi de, fizikselden ihtiyaçtan ziyade ruhsal açıdan bir" hava değişimine" ihtiyacı olduğunu hisseder"(Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Böylece, Flaubert uzak iklimlerin çekici, renkli, kokulu, gizemli ve şifalı havasında derdine derman bulma vaktinin geldiğini hisseder. Doğu ülkeleri hakkında okuduğu bir yığın gezi, anı notları ve kitaplar aracılığıyla, gerçek Doğu egzotizmini yerinde görme, yaşama zamanı gelmiştir. (Flaubert, 2006, s. 11). Flaubert Doğu'nun yakıcı güneşini, mavi gökyüzünü, minarelerini, gül kokulu bahçelerini şehvet kokan şiirlerini uzun zamandır hayal etmesi sonunda gerçeğe dönüşür:

> *«Il rêvait l'Orient, l'orient avec son soleil brulant, son ciel bleu, ses minarets dorés, ses pagodes de pierres; l'Orient avec sa poésie toute d'amour et d'encens; l'Orient avec ses parfums, ses émeraudes, ses fleurs, ses jardins aux pommes d'or; l'Orient avec ses fées, ses caravanes dans les sables; l'Orient avec sérails, séjours de fraiches voluptés. Il rêvait, l'insensé, les ailes blanches des anges qui chantaient des versets du Coran aux oreilles du Prophète; il rêvait des lèvres de femmes pures et rosées, il rêvait de grands yeux noirs qui n'avaient d'amour que pour lui, il rêvait cette peau brune et olivâtre des femmes de l'Asie, doux satin qu'effleure si souvent dans ses nuits le poète qui les rêve; il rêvait tout cela !»(Flaubert, 2006: 7)*

> *« Flaubert, Doğu'nun, kavurucu güneşi, mavi gökyüzü, yaldızlı minareleri, taş tapınakları, övgü ve aşk kokan şiirleri, altın sarısı elma ve güllü bahçeleri, zümrütleri, güzel kokuları, çöllerde kervanları, perileri, sarayları, şehveti, peygamber kulağına kuran okuyan beyaz kanatlı melekleri, kiraz dudaklı kadınları, sadece kendisine bakan aşk dolu iri gözleri, Asya'nın esmer ve zeytin tenli kadınları ve geceleri, rüyasında sık sık okşadığı yumuşak kadife kumaşı hayal ediyor; o tüm bunları hayal ediyordu. » (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Yaklaşık iki yıl sürecek bu Doğu Yolculuğu'na Maxime Du Camp Fransız Eğitim Bakanlığı, Gustave Flaubert ise Fransa Ticaret ve Tarım Bakanlığı tarafından resmi olarak görevlendirilirler. Flaubert, özellikle Karadeniz gümrük limanlarında Avrupa ülkelerinden gelen mallara uygulanan işlemleri yerinde görme ve inceleme görevi verilir. Buradan anlaşılıyor ki; seyahat esnasında, Avrupalı seyyah, yazar ve sanatçılar, sanatçı kimliklerinin yanında mutlaka ikinci bir görevleri de vardır. (FLAUBERT, 2008: 16). Gezginler, ulaştıkları ilin, ilçenin üst düzey yöneticileri tarafından karşılanır ve ağırlanırlar. Flaubert, İstanbul'da kaldığı süre zarfında, Fransa'nın tam yetkili temsilcisi olarak 1848 -1851 yılları arasında görev yapmış General Aupick tarafından karşılanır; İstanbul'da bulunan Fransız elçilik binasında sohbetler edilir yemekler yenilir:

> *« Le soir, diner à l'ambassade chez le général Aupick. » (Flaubert, 2008: 381)*

> *« Akşam, General Aupick ile elçilikte akşam yemeği » (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

3. İSTANBUL 2010 AVRUPA KÜLTÜR BAŞKENTİ

Bilindiği üzere, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilmiştir. İstanbul sadece bu yıl değil, tarihi sürece bakıldığında, sırasıyla; Roma, Bizans, Latin ve son olarak Osmanlı İmparatorluklarına başkentlik yapmıştır. Dolayısıyla, doğal olarak hem Hıristiyan hem de Müslüman Dünyası'nın ebediyen başkenti olmalıdır. Bu dinler başkentinin yakalamış olduğu sinerjiyle, geçmişte olduğu gibi gelecek yıllarda da tekrar ilmin, moda'nın, fen'in, kültürün ve ekonomi'nin başkenti olacaktır. Geçmişte bunun örneği mevcuttur. Tekrarlamakta fayda var; yazarlara, şairlere, seyyahlara esin kaynağı olan, Asya ve Avrupa kıtalarının kesiştiği noktada bulunan İstanbul, çağlar boyunca birçok uygarlık ve kültürlere ev sahipliği yapmış bir medeniyetler beşiğidir. Fransız yazar Gilles Martın-Chauffier'ye göre din, dil ve ırk gözetimi yapılmadan yüzyıllar boyunca dünya'nın kalbi İstanbul'da atmış ve moda, sanat, ticaret ve kültür merkezi olmuştur:

> *"Constantinople en 1050, c'est la haute couture de Paris, et ses parfums, le prêt à porter de Milan, les tissus de Barcelone, le design de Londres, et le prestige de Manhattan."*
> (Martin-Chauffier, 2005: 63)

> *" Konstantinopolis, 1050 yılındaki Paris'in yüksek moda ve parfüm'ü, Barselona'nın kumaşları, Londra'nın moda tasarımı ve Manhattan'nın görkemliliği demektir"(Tarafımızdan tercüme edilmiştir.)*

Martın-Chauffier'in İstanbul'un Romanı (2005) (Le Roman de Constantinople) adlı çalışmasında, İstanbulsuz bir Avrupa olamayacağını açıkça dile getirmiştir. Roma, Bizans ve Latin imparatorluklarının başkenti İstanbul (Constantinople) Avrupa medeniyetinin anayurdu. Justinien ve Téodora'nın hüküm sürdüğü Hıristiyan Dünyası'nın merkezi olmuştur. Bizans (Byzance), Konstantinopolis (Contantinople) ve bugünkü adıyla İstanbul olmasaydı, Batı medeniyeti olmazdı. Batılı kendi değerlerine sahip çıkmalıdır. Bu nedenle, İstanbulsuz ve Türkiyesiz bir Avrupa düşünülemeyeceğini Martın-Chauffier açıkça ifade etmiştir:

> *"Peut-on imaginer l'Europe sans Constantinople? Bien sur que non. Sans elle, il n'y aurait même pas eu d'Europe. Mais peut-on l'imaginé sans Istanbul? Non plus, et pour plusieurs raisons." (Martin-Chauffier, 2005: 171)*

> *"Konstantinopolis olmadan Avrupa hayal edilebilir mi? Tabii ki hayır. Hatta onsuz, Avrupa bile olmazdı. Ama İstanbulsuz bir Avrupa hayal edilebilir mi? Birçok sebepten dolayı, yine hayır "(Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Avrupa'nın köklerinin bulunduğu İstanbul'u Flaubert ve arkadaşı Maxime Du Camp doyasıya gezmişlerdir. Cami, kilise, han, hamam, saray, bedesten ve ormanları gibi doğal güzelliklerin bulunduğu yerleri ziyaret etme imkânı bulmuşlardır. Beyoğlu, Üsküdar, Tophane, Eyüp, Fener, Haliç, Tarabya gibi birçok yerlerde bulunan tarihi Aya Sofya ve Süleymaniye camilerini, Topkapı Sarayını, Derviş Tekkelerini, Beyoğlu (Pera) hamamları gibi birçok yer ve mekânları ziyaret eder Flaubert. (Flaubert, 2006, s.365). 1850'li yıllarda dahi realizm akımının ölümsüz ismi Flaubert, İstanbul'da Yahudi, Hıristiyan ve Müslüman toplumlarının bir arada rahat ve huzurlu yaşadıklarına şahit olur. İstanbul, eskiden beri, herkesin ahenk içinde yaşadığı ve gelecekte yaşayacağı bir metropol profili çizdiği açıkça yazarlar tarafından görülmektedir. Bu ahengi Flaubert 1850 lili yıllarda görmüştür:

> *« Les Grecs et les Arméniens et quantités de Turcs faisant Dimanche – déjeuner dans un café avec du kébab » (Flaubert, 2008: 368)*

> *« Yunan, Ermeni ve çok sayıdaki Türk, pazar günü bir kebapçı'da birlikte öğle yemeği yiyorlar » (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

2010 Avrupa Kültür Başkenti İstanbul'un kuruluş tarihi çok eskilere dayanır. Türkiye'nin en büyük şehirlerinden biri olan İstanbul, tarihte M.S. 330 – 395 yılları arasında Roma İmparatorluğu, 395 – 1204 Doğu Roma, 1204 – 1261 Latin İmparatorluğu, 1261 -1453 Bizans İmparatorluğu ve son olarak 1453 – 1923 yıllar arası Osmanlı İmparatorluğunun başkenti olmuştur. Hilafetin Osmanlı devletine geçtiği 1517'den itibaren de İslamiyet'in de merkezi olmuştur. (http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul'un_tarihi 29.06.2010.)

İstanbul'un zengin tarih ve boğaza sahip olması nedeniyle dünya'nın gözde turizm çekim merkezlerinden birisi konumundadır. Bu nedenle kültür, deniz, termal, kongre, kamp-karavan, golf ve daha sayamadığımız birçok turizm aktivitelerinin yapıldığı İstanbul'a milyonlarca turist akın etmektedir. Geçmişin ihtişamını gururla koruyan İstanbul, modern geleceğe doğru emin adımlarla ilerlemektedir. İstanbul

2010 Avrupa Kültür Başkenti seçilmesinin nedeni zengin tarihine borçludur. 2010 yılı için İstanbul Turizm il müdürlüğünün turist sayısının 10 milyonu zorlayacağı tahmin edilmektedir. İstanbul Turizm İstatistik verilerine göre 2009 ve 2010 yılı ocak, şubat, mart, nisan ve mayıs ayı itibarıyla Türkiye ve İstanbul'a gelen yabancı sayısı aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

TÜRKİYE VE İSTANBUL'A GELEN YABANCI SAYILARI

	TÜRKİYE		İSTANBUL		2009'a Göre Değişim (Aylık)	2009'a Göre Değişim (Kümülâtif)
	2009	***2010***	2009	***2010***		
OCAK	751.817	**809.974**	339.897	**294.352**	- 13.4	**- 13.4**
ŞUBAT	898.927	**953.848**	408.083	**372.713**	- 8.7	**- 10.8**
MART	1.207.729	**1.414.616**	485.607	**489.884**	0,9	**- 6,2**
NİSAN	1.750.281	**1.744.628**	632.209	**588.601**	- 6,9	**- 6,4**
MAYIS	2.718.788	**?**	700.123	**688.821**	- 1,6	**- 5,1**
			2.565.919	**2.434.371**		

4. FLAUBERT'İN İSTANBUL GÜNLÜĞÜ

Flaubert İzmir (Smyrne) ve Çanakkale'nin (Hellespontos, Dardanelles) ardından 12 Kasım 1850 Tophane limanından İstanbul'a ayak basar. (FLAUBERT, 2006, s.365) Çok farklı kültürlerin kesişme noktası olan Beyoğlu'nun (Pera) küçük ve dar sokaklarını tırmanarak konaklayacakları ünlü Justinian Oteli'ne doğru yol alırlar:

> *« Nous débarquons à l'embarcadère de TOP-HANE, nous montons la petite rue de Péra – hotel Justiniano. » (Flaubert, 2006: 365)*

> *« TOP-HANE iskelesine iniyoruz, Pera'nın küçük sokağın'dan Justiniano oteli'ne doğru çıkıyoruz » (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Flaubert için, dünya şehri İstanbul'un göz kamaştırıcı güzelliklerini görme zamanı gelmiştir. Bu çalışmamıza, her ne kadar Flaubert'in, İstanbul'da ziyaret ettiği her yeri irdeleyemediysek de belli başlı konulara değinmeye çalıştık. Gustave Flaubert, Salı 12 Kasım 1850 tarihinde, İstanbul'un Galata semtinde bulunan Galata Kulesini ziyaret eder. (Flaubert, 2006, s. 365) Bu kule, ilk kez 507 yılında, Bizans imparatoru Anastasius tarafından ahşap fener kulesi olarak inşa ettirilmiştir. Galata kulesinden, Ahmet Çelebi 17.yy.'da kollarına ağaç kanat takarak uçmayı başaran ilk insan unvanını almıştır. Galata Kulesi sırasıyla; zindan kulesi, yangın kulesi, gözlem evi ve 1967 yılında turizm'e açılmıştır. Flaubert, gece bekçilerinin kullandıkları Galata Kulesine çıkarak onların mızraklarına kadar inceleme fırsatı bulur:

> *« TOUR DE GALATA – escalier intérieur qui donne sur des planchers en bois – en haut, café tenu par les guetteurs de nuit. Nous voyons la les piques qu'ils portent a la main lorsqu'ils courent la nuit au incendies.» (Flaubert, 2006: 365)*

> *« GALATA KULESİ – iç merdiven'e açılan parke zeminler – yukarısı, gece bekçilerinin kullandıkları kahve. Önümüzde, gece bekçilerinin yangınlarına müdahale ederken, ellerinde taşıdıkları mızrakları görüyoruz.» (Tarafımızdan tercüme edilmiştir.)*

Günümüzde, İstanbul'u her açıdan görebilen Galata kulesi müstesna yerlerden biri olarak yerli ve yabancı turiste hizmet vermektedir. İstanbul'un sembollerinden birisidir Galata kulesi. 1850'lerde gece bekçilerinin kullandıkları bu kule şimdi medeniyetler şehri İstanbul'un tüm güzelliklerini 360 derece açıyla görebileceğiniz kahve ve restoranlarıyla hizmet vermektedir. (http://www.galatatower.net/tarih.htm. 28.06.2010)

13 Kasım günü Flaubert, İstanbul'un Bayezid semtinde bulunan, sultan II: Bayezid tarafından 1501 – 1506 yılları arasında yapılmış ünlü Bayezid Cami'yi ziyaret eder. Sultan Bayezid güvercinler için yiyeceği ve içeceği ile ilgilenecek görevli atamış ve belirli miktarda altın ayırması ziyaretçilerin dikkatini çekmiştir. Hayvan severliğin güzel bir örneğinin sergilendiğini gören Flaubert şaşkınlığını gizleyememiştir:

> *«Nous allons donner a manger aux pigeons de la mosquée de Bajazet (BAYAZIDIEH), ils s'abattent de tous les cotés de la mosquée; bruit du grain qui tombe sur eux et les fait s'envoler un peu, quand on leur jette. Un homme est la, près d'un coffre plein de grain ou il puise avec une tasse. » (Flaubert, 2008: 366)*

> *« Beyazıd Cami avlusundaki güvercinlere yem vereceğiz, caminin her bir tarafından uçuşuyorlar; serptiğimiz buğdaylar üzerlerine geldiğinde ürküyorlar. Buğday dolu sandığın başında bir adam, elindeki yem tasını doldurup boşaltıyor » (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Ertesi gün, Flaubert Topkapı Sarayının zarafetini ve ihtişamını görme fırsatı bulur. 1478 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılan Topkapı Sarayı uzun yıllar Osmanlı sultanlarının resmi konutu olarak kullanılmıştır. İlk yapıldığında kullanım alanı 700 000 metre kare olan saray, bugün maalesef 80 000 metre kare ye kadar küçülmüştür. Topkapı Sarayı, Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifleriyle, 9 Ekim 1924 yılında Müze olarak ziyarete açılmıştır. (http://www.topkapisarayi.gov.tr/tarihce.html 26.06.2010):

> *« Nous entrons dans le vieux Sérail par la porte de Top-Kapou (=porte du canon), longue avenue plantée; les arbres sont enguirlandés de vigne. Apres avoir défait nos chaussures, nous montons dans les appartements; pièces ovales donnant sur le Bosphore – on voit naviguer a pleines voiles les vaisseaux » » (Flaubert, 2006: 368)*

> *"Üzüm salkımlarıyla bezenmiş uzun ağaçların dikili olduğu uzun cadde'den, Topkapı'nın bulunduğu eski Saraya giriyoruz. Ayakkabılarımızı çıkardıktan sonra, girdiğimiz binalarda bulunan oval şeklindeki mekânlardan, Boğaz'da tam yelkenleri açılmış seyir halindeki gemiler görülüyor." (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Aynı gün, Gustave Flaubert ve arkadaşları Ayasofya camisini gezerler. Bizans İmparatoru I. Justinien tarafından M.S. 532'de başlanan ve 5 yıl gibi kısa bir süre içinde 10 000 işçiyle tamamlanan bazilika planlı patrik katedrali, daha sonra 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından Ayasofya Camisi'ne dönüştürülmüştür. Günümüzde, Ayasofya Müzesi olarak hizmet veren bu yer çok sayıda yerli ve yabancı turist ağırlamaktadır.

Yapıtın adındaki « sofya » kelimesi bir kişinin ismi olmayıp; eski yunanca'da « bilgelik »anlamındaki « sophos » sözcüğünden gelip, « aya sofya » adı « kutsal bilgelik » anlamına gelmektedir. Görkemli kubbesi, Osmanlıyı anlatan hat'ları, Hıristiyanlığı anlatan mozaikleri ihtişamını korumakta ve medeniyete ışık tutmaktadır. Flaubert Ayasofya Camisi'nin içine girerek kapı üzerinde hac işaretine kadar inceler:

> *« Saint-Sophie… Nous entrons par une porte de la cour extérieure qui fait l'angle de la place et de la rue, à toit avancé, retroussé. A l'église même, porte de bronze latérale sur laquelle on reconnaît les marques d'une croix. » (Flaubert, 2006: 369)*

> *«Ayasofya… Sokağın ve meydanın köşesinde bulunan dış avlunun çıkıntılı ve kıvrımlı çatılı kapıdan içeri giriyoruz. Kilise'de bile, tunç'tan yapılı yan kapı üzerinde haç işaretleri görülmektedir.» (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

Ertesin gün, Mevlevilikte musiki nağmeleri dinleyip vecde gelerek hareket eden semazenlerin mistik sema edişlerini hayranlıkla izler Flaubert. Manevi âleme yolculuk anlamına gelen sema, sema'yı icra eden semazenlerin zikirleri görülmeye değer.

> *" L'ordre des tourneurs me parait très tolérant: la véritable Mecque, selon eux, est dans leur cœur; ils ne refusent aucune explication ni communication avec les giaours" (Flaubert, 2006: 371)*

> *"Semazenlerin sırası çok hoşgörülü görünüyor: onlar için gerçek Mekke kalplerinde bulunuyor; gayri Müslimlerle ne iletişim kurmayı ne de açıklama yapmayı reddediyorlar." (Çeviri tarafımızdan yapılmıştır)*

Çarşamba 20 Kasım 1850, Flaubert İstanbul'u gezmeye devam eder; Osmanlı İmparatorluğu'nun ticaret merkezi olan bedesteni gezer. Çarşı ve ticaret merkezi, anlamına gelen Bedesten; dünya'nın ve Osmanlı İmparatorluğunun her köşesinden gelen kumaş, mücevher gibi ticari malların buluşma noktası; değerlerinin tespit edildiği, alınıp satıldığı yerdir. Flaubert burada gezerek alış-veriş yapar:

«Mercredi. Le matin, course au Bezestain, ou nous achetons des bouquins de pipe.» (Flaubert, 2006: 372)

«Perşembe. Sabah, pipo ile ilgili eski kitaplar satın aldığımız Bedesten'de alış-veriş yaptık» (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)

Ertesi gün, perşembe 21 Kasım 1850, Marmara Denizi kıyısındaki, 6 – 7 kilometre uzunluğundaki, 3 – 4 metre kalığında ve 13 metre yüksekliğindeki İstanbul surlarını yakından görme ve inceleme fırsatı bulur ve notlar alır. Bizans İmparatoru II. Thedosius, 413 – 447 yılları arasında inşa ettirdiği sulara sonraki yıllarda Fatih Sultan Mehmet 1457 -1458 yıllarında Yedi Kule surlarını ilave ettirir. Flaubert hayranlık içinde tarihe yolculuk eder. (http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0stanbul, 29.06.2010) :

« Les murailles de Constantinople sont couvertes de lierres par places. Trois enceintes. Tours carrées avec des ronces, des arbustes, toute la prodigalité des ruines. Les murs de Constantinople ne sont pas assez vantés, c'est énorme ! » (Flaubert, 2006: 373)

« İstanbul surları yer yer sarmaşıklarla kaplı. Üç kale duvarı. Böğürtlen ve çalı ağaçlarıyla kaplı, kare şeklindeki kuleler, tam bir harabe görünümü vermektedir. İstanbul surları yeterince tanıtılamamaktadır, akıl almaz büyüklüktedir !" (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)

İstanbul'un tarihi zenginliklerinin yanında sanatsal zenginlikleri de mevcuttur. Osmanlı'da opera sanatı, 19.yüzyılın ortalarında yaygınlaşmaya başlamış ve opera sanatının beşiği olan İtalyan hocalardan yararlanılmıştır. Bu dönemde, İstanbul'un Beyoğlu, Galata tiyatrolarında çok sayıda İtalyan opera topluluklarının oyun sergiledikleri bilinmektedir. Flaubert, Maxime Du Camp ve diğer arkadaşlarıyla birlikte, İstanbul'un Galata semtinde, bir Donizetti (1797-1848) opera oyunu olan *Lucie de Lammermoor* oyununu izlemeye giderler. Lucie de Lammermoor bir Donizetti (1797-1848) operası'dır; 1835 yılında Napoli'de kurulmuş, 1839 yılında Paris'te sahnelenmiş ve tiyatro'da oynanacak eserler listesine girmiştir. (Flaubert, 1983, s., 459) :

« *Le soir, nous allons voir la Lucia représentée convenablement. Oscar dans la loge de l'amant de la Prima donna; M. Constant et sa femme en chapeau blanc, à coté d'eux Aline Duval, en chapeau rose avec un voile noir. » (Flaubert, 2006: 366)*

"Akşam, düzgün temsil edilen Lucia oyununu izlemeye gidiyoruz. Oscar'a, Prima donna hayranları locasında, Bay Constant ve beyaz şapkalı eşi ve onlara siyah tüllü pembe şapkalı Aline Duval, eşlik ediyor"(Tarafımızdan tercüme edilmiştir)

Madame Bovary romanında bulunan sahneler ile Flaubert'in İstanbul'da bulunduğu sürede yaptığı faaliyetler arasında benzerlik var. Örneğin, Flaubert'in 1850 yılında İstanbul'da izlediği bir tiyatro'da izlenen opera oyunu eserde tekrar dile getirilir. Üç ana bölümden oluşan **Madame Bovary** Romanı'nın ikinci ana başlığının on beşinci bölümünde opera sahnesi vardır.

Servetini şüpheli bir biçimde elde eden, **Madame Bovary** romanındaki eczacı Homais'nin tavsiyesi ile Charles Bovary, eşi Emma Bovary'yi Rouen şehrindeki bir opera'ya götürme kararı alır. Operada sürpriz karşılaşma yaşanır. Emma, burada, genç sevgilisi Léon Dupuis ile buluşur. Çocuk gibi heyecanlı bir şekilde opera'nın halı kaplı koridorunun, o tozlu havasını bütün içtenliğiyle içine çeker. Emma çok heyecanlanır, oldukça karmaşık duygular yaşar Flaubert'in, İstanbul'da izlediği Donizetti'nin *Lucia di Lammermoor* adlı oyunu'nun aynısını, Emma ve eşi Charles Rouen operası'na giderek izlerler. (Flaubert, 2008: 696) :

« Il était brave homme, en effet, et même, un jour, ne fut point scandalisé du pharmacien, qui conseillait a Charles, pour distraire Madame, de la mener au théâtre de Rouen voir l'illustre ténor Lagardy » (Flaubert, 1983: 250)

« Aslında o, iyi bir adamdı, hatta bir gün, eczacının, bayanı neşelendirmek amacıyla Charles'a, Rouen Tiyatrosu'ndaki ünlü tenor Lagardy'nin oyununu izlemesi tavsiyesinde bulundu. (Tarafımızdan tercüme edilmiştir.)

Madame Bovary romanının başkahramanı, Emma Bovary daima bir sosyal sınıf çatışması yaşar. Gerçekte orta sınıf mensubu olan Emma; öz değerlerini kaybetme pahasına, kendisini sürekli burjuva sınıfının yapay grubuna dâhil etmeye çalışır. Bu yaşam tarzı hoşuna gider. Hayatın olmazsa olmazı unsurları sanat, edebiyat, müzik aktiviteleridir. Bunların başında opera gelir. Emma, Ursulines rahibe okulunda öğrenim gördüğü yıllarda gizlice okuduğu romanlardaki coşkulu hayatın önemli bir parçasıdır opera. Opera, Emma'yı

geçmişe sürükler ve heyecanlandırır. Charles, gezinirlerken, opera biletlerini kaybetme korkusundan, avucunun içinde terletir:

> *"De peur de paraître ridicule, Emma voulut, avant d'entrer, faire un petit tour de promenade sur le port, et Bovary, par prudence, garda les billets à sa main, dans la poche de son pantalon, qu'il appuya contre son ventre. » (Flaubert, 1983: 255)*
>
> *« Gülünç görünmekten korkan, Emma limanda, opera'ya girmeden önce küçük bir gezinti yapmak istedi ve Bovary, ihtiyattan dolayı, biletleri pantolonun cebinde, karnına bastırarak, sıkıca elinde tutar. » (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

19. yüzyıl Fransa'sının, toplumsal sınıfın günlük yaşamını önyargısız, bilimsel bir metotla ve tüm çıplaklığıyla ele alan, gerçekçilik akımının güçlü kalemi Gustave Flaubert, medeniyetler şehri İstanbul'dan Atina'ya'a giderken oldukça hüzünlü olduğunu ifade etmiştir:

> *«Ah! Comme j'étais triste, l'autre jour dimanche, en passant dans la cour de la mosquée de Top-Hane! Adieu, mosquées! Adieu, femmes voilées! Adieu, bons Turcs dans les cafés… » (Flaubert, 2006: 385)*
>
> *« Ah! Geçen pazar günü, Top-Hane cami avlusundan geçerken ne kadar da üzgündüm! Elveda, camiler! Elveda, peçeli kadınlar! Elveda, kahvedeki iyi kalpli Türkler ! » (Tarafımızdan tercüme edilmiştir)*

5. SONUÇ

Sonuç olarak, "*gezi de, yazın da belirsiz, yenidünyalara yelken açmak, yeni maceraların peşinde koşmaktır. Bu kapsamda gezi yazıları, edebiyatı besleyen ve geliştiren bir türdür.*" (Özdemir, 2009: 34). Edebiyatta turizmi etkileyen faktörler arasındadır. Farklı zamanlarda okunan bir edebi metin, bir anı, bir kitap, bir gezi yazını okuru turist konumuna geçirebilir. Fransız yazar Gustave Flaubert'in 40 günlük İstanbul anıları, yazıları aracılığıyla geniş okur kitlelerine ulaşma imkânı bulmuştur. Bu çalışmamızda, Fransız yazar Gustave Flaubert'in "**Doğu'ya Yolculuk**" 1849-1851 (**Voyage en Orient**) adlı kitabından hareketle, Doğu Gezisi kapsamında, İstanbul destinasyonu çeşitli açılardan irdelenmeye çalışılmıştır. Edebi eserlerin, kültür turizmine hizmet edecek şekilde yönlendirilmesi olumlu sonuçlar vermesi söz konusudur. Flaubert gibi birçok dünyaca tanınmış yazarın anı, gezi gibi yazılarını dile getirmek turistik talebin artıracağı varsayımına varılmaktadır. Bazen bir eserin etkisi, büyük maliyetlerle yapılan tanıtımlardan daha etkili olabilmektedir. Bireyin yaşadığı yerin dışında doğal, tarihi ve kültürel yönlerden ön plana çıkmış destinasyonlar turist talep açısından önemli merkezler haline gelmektedir. 2010 yılı Avrupa Kültür Başkenti seçilen İstanbul'u geçmişte olduğu gibi yeniden ele alınmasında fayda vardır. İstanbul'u İstanbul yapan; Topkapı Sarayı, Ayasofya Müzesi, Yerebatan Sarnıcı, Sultanahmet Camii gibi yerlerin dillendirilmesi kültür turistinin eğiliminde etkili olmaktadır. Her ne kadar zaman zaman yanlı tutumları da olsa da, Türkiye'nin diğer şehirlerinin ve İstanbul'un tanıtımı yazarlar aracılığıyla yapılması önem arz etmektedir. Bu çekim merkezlerinin turizm potansiyelini artırabilmek için; Lamartine, Loti, Chateaubriand, Nerval, Gautier, Flaubert, gibi dönem seyyahlarının yazılarını, olumlu düşüncelerini yaymak ve artırmakta fayda olacağı düşüncesine varmaktayız. Edebiyat-turizm etkileşiminin çekim merkezlerine olumlu katkı sağlayabileceği göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKLAR

Auge Claude et Paul. (1955). "**Nouveau Petit Larousse"**, Librairie Larousse, Paris.

Chateaubriand. (2005). François, Itinéraire de Paris a Jérusalem, Editions Gallimard, saint-amand (Cher).

Etensel İldem, A. (2007). "**Litttera Bir yazın türü olarak Doğu Seyahatnameleri**", cilt: 21, Ankara.

Flaubert, G. (1983). "**Librairie Générale Française**", Paris.

Flaubert, G. (2008). "**Voyage en Orient, Editions Gallimard**", Saint-Amant.

Garçon, G. (2006). "**Voyage en Turquie avec Pierre Loti**", Magellan et Cie, Paris.

Gaultıer, J. (2008). "**Le Bovarysme, La Psychologie Dans l'œuvre de Flaubert**", Editions du Sandre, Condé-sur-Noireau.

Gautıer, T. (2008). "**Constantinople, Editions Bartillat**", Mayenne.

Gloaguen, P. (2010). "**Le Guide du Routard**", Hachette.

Hacıoğlu, N. (1996). "**Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü**", Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa.

Kozak, N. ve Meryem Akoğlan, M. (2000). "**Genel Turizm, İlkeler, Kavramlar**", Turhan Kitabevi, 4. Baskı, Ankara.

Lagarde, A. ve Mıchard, L.(1985). "**Moyen Age**", Bordas, Paris.

Marın-Chauffıer, G. (2005). "**Le roman de Constantinople**", Editions du Rocher, Courty.

Mennan, Z. (2003). "**Türkiye'de Olumsuz Pierre Loti Eleştirileri**", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, Ankara.

Özdemir, N. (2009). "**Turizm ve Edebiyat, Milli Folklor**", Üç Aylık Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 82.

Sarıkçıoğlu, E. (1999). "**Dinler Tarihi**", Kardelen Kitabevi, Isparta.

Usta, Ö. (2009). "**Turizm, Genel ve Yapısal Yaklaşım**", Detay Yayıncılık, Ankara.